

Otroška leta v Vrbi in pri stricih, šolska leta v Ljubljani (1800-1821)

France Prešeren se je rodil v kmečki družini, kot tretji otrok in prvi sin Mine in Šimna Prešerna. Uradno prešernoslovje je za datum njegovega rojstva določilo 3. december, v zadnjem času pa se pojavljajo nekateri dvomi; slovensko rodoslovno društvo, ki je izdelalo natančno rodoslovno deblo Prešernove rodbine, kot datum pesnikovega rojstva navaja 2. december, medtem ko naj bi ga 3. decembra nesli h krstu in vpisali v krstno knjigo. Natančni datum pesnikovega rojstva naj bo izziv za prešernoslovce, za našo rabo pa je najbolj pomembno, da se je Prešeren sploh rodil. Kmetija, po domače se ji je reklo pri Ribičevih, je bila za tiste čase dovolj moderna, oče Šimen pa precej napreden gospodar. Ob kmetovanju se je ukvarjal s sadjarstvom, dodatni zaslužek mu je prinašalo še prevoznništvo. S furmansko vprego je prevozil Gorenjsko podolgem in počez. Šimen je Franceta kot prvega sina določil za naslednika na Ribičevini, to pa se ni ujemalo z načrti matere Mine. Ta je bila občutno bolj ambiciozna od Šimna, tudi bolj izobražena, zato je želela svojim otrokom omogočiti preboj v meščanski sloj. Sinovi naj bi postali gospodje, torej duhovniki, ki jih je bilo v širši Prešernovi rodbini že kar nekaj. Mina je otroke naučila brati in pisati, zelo zgodaj jih je tudi pošiljala od doma, k stricem, ki so služili bogu po različnih farah. Dekleta so gospodinjala stricem, sinovi so se šolali. Oče Šimen pri tem ni imel veliko besede.

France je moral komaj osemleten zapustiti rodno Vrbo, kamor se je poslej vračal le še med počitnicami, pa še to ne prav pogosto. Del razlogov za zapleteno pesnikovo osebnost nedvomno tiči tudi v tem. Prešeren se je najprej preselil k staremu stricu Jožefu, ki je bil župnik na Kopanju pri Grosupljem. Jožef ga je prvi dve leti poučeval sam, nato ga je vpisal v realko v Ribnici. Prešeren je bil dovolj priden in nadarjen, da je z lahkoto izpolnjeval šolske obveznosti. Bil je med najboljšimi učenci, vpisan tudi v zlato knjigo. V ribniška leta sodi tudi doživljanje, ki je Prešerna očitno zaznamoval za vse življenje. Še na smrtni postelji v Kranju je zbranim sorodnikom potožil, "da bi zanj bilo bolje, da bi nikdar v Ribnici ne bil". Prešernoslovci ozadja teh besed niso povsem natančno dognali, očitno pa je šlo za nekakšno izkušnjo, tako ali drugače povezano s spolnostjo. In res, Prešernov odnos do žensk je bil vselej vsaj nenavaden, če že ne na meji patološkega. A tudi to ostaja eden od izzivov za prešernoslovce.

Tretji razred normalke je pesnik obiskoval že v Ljubljani. Tudi tu ni imel težav z učenjem, še posebno se je odlikoval pri učenju klasičnih jezikov ter prevajanju grških in latinskih pesnikov. Pomanjkanja ni trpel, saj si je pomagal z inštrukcijami manj nadarjenim sošolcem. V Ljubljani je nekaj časa stanoval z mlajšim bratom Jožefom, ki je bil po pripovedovanju sodobnikov najlepši in najbolj nadarjeni član Prešernove rodbine. Žal je zbolel in leta 1815, še kot prvošolec, umrl. France Prešeren je v Ljubljani spoznal nekaj ljudi, ki so ga pozneje tako ali drugače spremljali vse življenje: Andreja Smoleta, Blaža Crobatha, Miho Kastelica, Matijo Čopa in tudi "menišiča", Antona Martina Slomška. Nekako v teh letih je Prešeren spoznal, da ni poklican za tisto, kar si je njegova mati Mina najbolj želela, za duhovnika. Vse bolj ga je mikalo pravo, zato se je odločil za Dunaj, kjer se je vpisal v tretji letnik filozofije. Po takratnem šolskem sistemu je bil to pogoj za študij prava.